

Lahko gleda stran

Piše: Grega Repovž

Slovenija je v svoji novejši zgodovini doživela štiri procese, ki so prinesli temeljno prerazporeditev premoženja. Vsakič je skupina ljudi z vplivom na politiko izredno obogatela.

Prvi proces je bila denacionalizacija. Tako rekoč hkrati z njo je potekala privatizacija. Nato je sledila pidovska privatizacija oziroma prilastitev pidovskega premoženja. In leta 2006 nato še tajkunska privatizacija – pri kateri so direktorji poskušali storiti tisto, kar so pred njimi storili upravljavci pidov. Štirikrat v samo 20 letih je pomemben del nacionalnega premoženja končal v rokah zasebnikov, vsakič nelegitimno in neupravičeno, vsakič zakonito.

Slovenska denacionalizacijska zakonodaja je bila najbolj velikodušna med zakonodajami vseh vzhodnoevropskih držav. V nobeni se niso odločili za tako brezrezervno vračanje premoženja. Še Nemčija, čeprav se je to dogajalo po združitvi obeh Nemčij, je zelo strogo omejila vračanje premoženja na nekakšno obliko odškodnine in tako nihče ni mogel dobiti več kot 40 tisoč nemških mark. Slovenci smo se odločili za razdelitev nacionalnega premoženja, ki je bilo po vseh teh letih že neko čisto drugo premoženje, pri tem pa naredili nemalo novih krivic, ki ostajajo neporavnane do danes. Pa ne le to: čeprav je od takrat minilo že 20 let, je država prek odškodninske družbe še vedno dolžna izplačevati odškodnine.

Privatizacija je bila pravična le navidezno. Spet je omogočila tistim na položajih, da so si prilastili večji del premoženja in ga čez nekaj let – tako kot mladane vsi drugi državljani – porabili predvsem za potrošno blago. Dravljani so si kupovali avtomobile in televizorje, direktorski kader pa vile in čolne. Pa ne gre za to, da si tega ne bi smeli kupovati: a šlo je za pretvorbo premoženja v golo potrošnjo, ne pa za porabo presežka, ki bi bil posledica uspešnega dela. Tako je šel drugi velik kos nacionalnega premoženja namesto v razvoj in investicije podjetij v nakup dobrin. A se ni videlo, da gre za negativen proces: ker potrošnja, ne glede na vir denarja, pač vedno poganja gospodarsko rast.

Toda s tem si je Slovenija že v devetdesetih letih dvakrat zamajala temelje. Razvoj se je skrito upočasnjeval, vtis pa je bil, da gre mladane vsem dobro: ker denar je pač bil. Bili so avtomobili, stanovanja, bilo je vsega dovolj.

Danes se zgražamo nad tajkunskimi privatizacijami, a v resnici najhujša kraja v Sloveniji se je zgodila

ob olastnjenju privatizacijskih investicijskih družb, na katere je bilo prenesenih 20 odstotkov mladane vsakega slovenskega družbenega podjetja. Delnice teh družb so pripadle državljanom, ki niso mogli kupiti delnic v izbranem podjetju. Nato so začeli pidovski baroni – se tega izraza še spomnite? – prenašati to premoženje, v resnici lastnino malih delničarjev, na družbe, ki jih je obvladovalo po navadi nekaj ljudi, včasih pa tudi en sam človek. Last delničarjev je postala čez noč njihova last. Vse se je dogajalo pred očmi javnosti. Še več: politika ni pidovskih baronov nikoli ustavila. Saj so spreminjali zakone, a vedno »dan prepoznano«. In vsakič, ko se je zgodila nova faza, je politika – z Janezom Drnovškom vred – malce pobentila, vendar ni nič naredila. Še preganjati jih ni bilo mogoče, ker je bilo vse zakonito. No, so pa bili v vseh strankah, pidovski baroni.

Četrto veliko prerazporejanje premoženja je sprožila prva vlada Janeza Janše – v prepričanju, da si s tem ustvarja novo, svojo elito. Seveda so zakonsko možnost, narejeno za prijatelje, izkoristili tudi vsi drugi. Toda prišla je kriza in sredi procesa uničila ne samo idejo, kako spet prerazporediti nacionalno premoženje, ampak tudi velik del sodelujočih podjetij.

Slaba banka, razbremenitev podjetij s slabimi terjatvami, je peti proces prerazporejanja nacionalnega premoženja – in spet nam ga poskušajo prikazati kot nujen in pregleden proces. A to ni res. Premierka Alenka Bratušek lahko gleda stran. Dejstvo je, da danes že prihajajo na dan informacije, komu se je uspelo z vodstvom NLB in NKBM ter politiko dogovoriti, da bodo ali pa ne njegovi dolgovi preneseni na slabo banko. V nekaterih družbah so že prav veseli, novce štejejo.

To je v resnici kriminal.

Politika nam zadnje dni sporoča, kako pomembno je, da se začne prenos terjatev na slabo banko. Da se mudi, ker je treba banke razbremeniti, da bodo lahko začele financirati gospodarstvo. Res je. A spet sta se politika in ta kapital, ki je sodeloval že v vseh naštetih procesih, povezala. Da bi reševala lastnike, ne podjetij.

Lobisti, formalni in neformalni, imajo spet veliko dela. Za veliko denarja gre. In v vodstvih bank in v politiki je danes polno neizkušenih, v funkcijah, pozornosti in vonju denarja uživajočih ljudi.

Seveda pa premierka lahko gleda stran. ×